SÖZEL YETENEK

ÇÖZÜMLER

1. Çözüm: (Deyimin cümleye kattığı anlam: kulak kesilmek · TAB2 Okuma: deyimin bağlamdaki anlamını belirleme · kolay) “Kulak kesilmek”, bütün dikkatini vererek dinlemek demektir; tek bir küreğin geç kalmasının dengeyi bozacağı bir teknede kürekçilerin dümenciyi bu biçimde dinlemesi gerekir.

Cevap: B

2. Çözüm: (Bağlamda sözcük anlamı: sosun “oturması” · TAB2 Okuma: sözcüğün bağlamdaki anlamını belirleme · kolay) Şef, beklemenin gerekçesini ocaktan yeni inen sosta tatların henüz birbirine karışmamış olmasına bağlamaktadır; “oturmak” burada tatların kaynaşıp yemeğin asıl lezzetini bulması anlamındadır.

Cevap: E

3. Çözüm: (Gerçek anlamıyla kullanılan sözcük · TAB2 Okuma: sözcüğün gerçek ve mecaz anlamını ayırt etme · orta) “Kurumuş” sözcüğü, dalların canlılığını yitirip suyunu kaybetmesini anlatır; gerçek anlamındadır. Dalın bir şey “söylemesi”, gözün dalı “okuması”, bahçenin “yoksul” görünmesi ve baharın bu görüntüyü “silmesi” mecazlı kullanımlardır.

Cevap: C

4. Çözüm: (Cümle yorumu: söyleyiş sınırları ve insan ilişkileri · KB2.10 Çıkarım: cümleden çıkarılabilecek yargıyı belirleme · orta) Cümleye göre söyleyiş sınırları il sınırlarıyla değil, eski göç yolları ve pazar bağlantılarıyla örtüşmektedir; yani konuşma özelliklerinin dağılımını yönetim birimleri değil, insanların geçmişteki ilişkileri belirlemiştir.

Cevap: A

5. Çözüm: (Cümlede bulunan anlam ilişkilerini ayırt etme · TAB2 Okuma: cümlenin anlam özelliklerini çözümleme · orta) Cümlede kireç taşının çözündüğü için çabuk aşınması (neden–sonuç), granitle kıyaslanması (karşılaştırma), “ömürlerini uzatmak amacıyla” sözü (amaç) ve levhaların, yüzeyleri kaplanmadıkça yerine konmaması (koşul) vardır. Herhangi bir kavramın ne olduğu açıklanmamış, yani tanım yapılmamıştır.

Cevap: E

6. Çözüm: (Paragrafta yer değiştirmesi gereken cümleler · TAB2 Okuma: paragrafta düşünce akışını denetleme · zor) II. cümledeki “bu ayrım” sözü, sert ve yumuşak uç ayrımı anlatıldıktan sonra gelmelidir; III. cümledeki “ise” de kendisinden önce kilin etkisini anlatan cümleyi gerektirir. II. ve IV. cümleler yer değiştirdiğinde sıra şöyle olur: ucun yapısı, kilin etkisi, grafitin etkisi, harflerin bu ayrımı göstermesi ve kullanım alanları.

Cevap: C

7. Çözüm: (Ana düşünce: tariflerin yazılış biçimi ve okur · TAB2 Okuma: metnin ana düşüncesini belirleme · orta) Parça, ölçüsüz eski tariflerin bileni hatırlatmak, ölçülü tariflerin ise deneyimi olmayanı sonuca ulaştırmak için yazıldığını anlatır ve farkın özen değil, kime yazıldığı farkı olduğu yargısıyla biter.

Cevap: A

8. Çözüm: (Ana düşünce: müze etiketlerinin işlevi · TAB2 Okuma: metnin ana düşüncesini belirleme · orta) Parça, etiketlerin aceleyle yazıldığını, künye bilgisinin ötesine geçmediğini eleştirmekte; iyi yazılmış birkaç cümlenin nesneyi bir anlatıya dönüştüreceğini savunmaktadır.

Cevap: C

9. Çözüm: (Ana düşünce: ilaç kullanma talimatının okuru · TAB2 Okuma: metnin ana düşüncesini belirleme · orta) Parça, talimatların hasta düşünülerek yazılmadığını eleştirmekte; eksiksiz olmanın anlaşılır olmak anlamına gelmediğini, bir talimatın, bilgiye en çok gereksinim duyanın ona ne kadar kolay ulaştığıyla da değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Yan etki listeleri ve üreticinin kendini koruması bu düşünceyi destekleyen ayrıntılardır.

Cevap: A

10. Çözüm: (Çıkarım: yağış olasılığının anlamı · KB2.10 Çıkarım: metinden ulaşılabilen yargıları belirleme · zor) Parça, yüzde kırkın "günün yüzde kırkında yağış" anlamına gelmediğini belirtir **(I)** ve başarının tek bir günle değil, aynı olasılığın verildiği günlerin bütünüyle ölçüldüğünü söyler (III). Olasılık bir kesinlik bildirmediğinden tek bir günün sonucu tahmini yanlış çıkarmaz; bu nedenle II. yargıya ulaşılamaz.

Cevap: D

11. Çözüm: (Paragraf tamamlama: rafta gezinme ve elektronik arama · TAB2 Okuma: düşünce akışına uygun yargıyı belirleme · zor) Parça, rafta gezinirken aranmayan kitapla karşılaşmanın değerini anlatır. Elektronik aramada yalnızca yazılan sözcükle eşleşen sonuçlar geldiğine göre eksilen şey bu rastlantısal karşılaşmadır; sonraki cümlede araştırmacıların raflar arasında gezinmeye zaman ayırması da bunu doğrular.

Cevap: C

12. Çözüm: (Yardımcı düşünce: deniz kaplumbağalarında değinilmeyen yön · TAB2 Okuma: metindeki ayrıntıları belirleme · kolay) Parçada yumurtaların yaklaşık iki ayda geliştiği, yuva sıcaklığının cinsiyeti belirlediği, yavruların ufkun aydınlık yanına yöneldiği ve kumsallarda ışıkların karartıldığı anlatılmış; ergin kaplumbağaların beslenmesinden söz edilmemiştir.

Cevap: B

13. Çözüm: (Sözel mantık: yuvarlak masada her durumda geçerli sonuç · KB3.2 Problem çözme: koşulları birlikte değerlendirerek zorunlu sonucu bulma · orta) Hande ile Koray karşılıklı oturduğundan kalan dört sandalyenin ikisi Hande'nin, ikisi Koray'ın yanındadır. Levent, Koray'ın yanında oturmadığına göre Hande'nin yanındaki sandalyelerden birindedir. Öteki yargılar koşullara uyan düzenlerin tümünde geçerli değildir (örneğin Hande–Levent–Jale–Koray–İlker–Meral sırasıyla oturulan düzende Meral, Koray'ın yanında değildir; İlker de Jale'nin karşısında değildir).

Cevap: B

14. Çözüm: (Sözel mantık: yuvarlak masada olanaksız komşuluk · KB3.3 Eleştirel düşünme: koşullarla çelişen durumu saptama · zor) Levent, Hande'nin yanındadır. Meral de Levent'in yanında otursaydı Hande–Levent–Meral–Koray sırası oluşur, kalan iki bitişik sandalyeye İlker ile Jale yan yana oturmak zorunda kalırdı; bu, ikinci koşulla çelişir. Öteki durumların her biri koşullara uyan en az bir düzende gerçekleşir.

Cevap: E

15. Çözüm: (Sözel mantık: yuvarlak masada koşullu kesin sonuç · KB3.2 Problem çözme: ek bilgiyle düzeni belirleme · zor) Levent gibi Meral de Koray'ın yanında değilse ikisi Hande'nin iki yanında, İlker ile Jale ise Koray'ın iki yanında oturur. Bu durumda Levent ile Meral'in karşısındaki sandalyelerde İlker ve Jale vardır. Meral, İlker'in karşısında oturamayacağından Jale'nin karşısındadır; dolayısıyla İlker, Levent'in tam karşısında oturur.

Cevap: C

ÇÖZÜMLER

16. Çözüm: (Üslü sayılar: üsleri eşitleyerek büyüklük sıralaması · MAB1 Matematiksel muhakeme (üslü ifadeleri ortak üsle karşılaştırma) · orta) Üsler 10'da eşitlenir: $a = (2^4)^{10} = 16^{10}$, $b = (3^3)^{10} = 27^{10}$, $c = (5^2)^{10} = 25^{10}$. Tabanlar $16 < 25 < 27$ olduğundan $a < c < b$'dir.

Cevap: C

17. Çözüm: (Üslü sayılar: kuvvetlerin birler basamağındaki döngü · MAB1 Matematiksel muhakeme (yinelenen örüntüden genelleme yapma) · orta) 7'nin kuvvetlerinin birler basamağı 7, 9, 3, 1 biçiminde dört adımda yinelenir; $43 = 4 \cdot 10 + 3$ olduğundan 7^{43} sayısı 3 ile biter. 3'ün kuvvetlerinde döngü 3, 9, 7, 1'dir; $22 = 4 \cdot 5 + 2$ olduğundan 3^{22} sayısı 9 ile biter. $3 + 9 = 12$ olduğundan toplamın birler basamağı 2'dir.

Cevap: A

18. Çözüm: (Ters orantı: kişi sayısı değişince erzağın yetme süresi · MAB2 Matematiksel problem çözme (kişi–gün ilişkisini ters orantıyla modelleme) · orta) Erzak $40 \cdot 18 = 720$ kişi-günlüktür. İlk 6 günde $40 \cdot 6 = 240$ kişi-günlük bölüm tüketilir, 480 kişi-günlük erzak kalır. 60 kişiye bu erzak $480 \div 60 = 8$ gün yeter; toplam süre $6 + 8 = 14$ gündür.

Cevap: D

19. Çözüm: (Ölçek: harita uzunluğundan gerçek uzunluğa geçiş · MAB2 Matematiksel problem çözme (doğru orantı ve birim dönüşümü) · kolay) Gerçek uzunluk $6{,}4 \cdot 250\,000 = 1\,600\,000$ cm'dir. 1 km = 100 000 cm olduğundan yol 16 km'dir.

Cevap: A

20. Çözüm: (İş problemi: özdeş pompalardan birinin arızalanmasıyla uzayan süre · MAB2 Matematiksel problem çözme (işi pompa-saat birimiyle modelleme) · orta) İşin tamamı $3 \cdot 8 = 24$ pompa-saattir. İlk 2 saatte $3 \cdot 2 = 6$ pompa-saatlik iş yapılır, geriye 18 pompa-saat kalır. İki pompa bunu $18 \div 2 = 9$ saatte bitirir; toplam süre $2 + 9 = 11$ saattir.

Cevap: C

21. Çözüm: (Şekil, tablo ve grafik okuma: bina cephesinde ışığı yanan pencerelerin oranı · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (şekilden sayma yapıp oran kurma) · kolay) Cephede 5 katta 4'er pencere olmak üzere 20 pencere vardır; ışığı yanan pencereler üst kattan alta doğru $1 + 2 + 1 + 3 + 1 = 8$ tanedir. İstenen oran $\frac{8}{20} = \frac{2}{5}$ olur. Işığı yanmayanların tüm pencerelere oranı $\frac{3}{5}$, yananların yanmayanlara oranı $\frac{2}{3}$, yanmayanların yananlara oranı $\frac{3}{2}$'dir; bunlar soruda istenen oran değildir.

Cevap: A

22. Çözüm: (İki yönlü tablo: bir görüşü bildirenler içinde bir fakültenin payı · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (oranın hangi bütüne göre alınacağını belirleme) · orta) Memnun olduğunu belirten öğrenci sayısı $54 + 48 + 78 = 180$'dir. Bunların 54'ü Eğitim Fakültesinden olduğundan pay $54 \div 180 = \%30$'dur. %60, Eğitim Fakültesinden katılanların içindeki memnun oranıdır.

Cevap: C

23. Çözüm: (İki yönlü tablo: satır ve sütun oranlarına ilişkin yargıları sınama · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (sayı ile oranı ayırt ederek yargıları sınama) · zor) Memnun olanların oranı Eğitim'de $\frac{54}{90} = \%60$, Fen'de $\frac{48}{120} = \%40$, Mühendislik'te $\frac{78}{150} = \%52$'dir; memnun sayısı en çok Mühendislik'te olsa da oran Eğitim'de en yüksektir, I yanlıştır. Kararsızlar $18 + 32 + 30 = 80$ kişidir ve $\frac{32}{80} = \%40$ olduğundan II doğrudur. Fen'den katılan 120 öğrencinin 40'ı memnun değildir; $\frac{40}{120} = \frac{1}{3}$ olduğundan III doğrudur.

Cevap: E

24. Çözüm: (Daire grafiği: merkez açıdan bir dilimin miktarını bulma · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (merkez açı ile miktar arasında orantı kurma) · orta) Merkez açılar miktarlarla doğru orantılıdır. 72° 16 tona karşılık geldiğinden 1° için $\frac{2}{9}$ ton düşer; kâğıt atık 126 · $\frac{2}{9}$ = 28 tondur.

Cevap: E

25. Çözüm: (Daire grafiği: bir dilimin miktarı artınca yeni merkez açı · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (değişen bütüne göre payı yeniden hesaplama) · zor) Nisan ayında toplam atık 16 · 360 ÷ 72 = 80 ton, plastik atık 80 · 90 ÷ 360 = 20 tondur. Mayısta plastik atık 30 ton, toplam atık 90 ton olur. Yeni merkez açı 360° · 30 ÷ 90 = 120°'dir; yalnız plastik değil bütün de büyüdüğü için açı 135° olmaz.

Cevap: C

26. Çözüm: (Sayı örüntüsü: sabit artışlı sıralardaki koltukların toplamı · MAB1 Matematiksel muhakeme (aritmetik örüntüyü genelleyip toplam bulma) · orta) Son sıradaki koltuk sayısı 18 + 19 · 3 = 75'tir. Baştan ve sondan eşleştirilen sıraların toplamı 18 + 75 = 93 olur ve 10 çift oluşur; toplam 10 · 93 = 930 koltuktur.

Cevap: A

27. Çözüm: (Mantık bulmacası: ifadelerden yalnız biri doğruyken kazananı bulma · MAB1 Matematiksel muhakeme (her olasılığı sınayarak çelişkiyi eleme) · zor) Harun kazanmış olsaydı beş ifadenin hiçbiri doğru olmazdı. Gizem, İlker ya da Jale kazanmış olsaydı Harun'un ifadesiyle birlikte en az bir ifade daha doğru olurdu. Koray kazandığında yalnız Harun'un ifadesi doğrudur; turnuvayı Koray kazanmıştır.

Cevap: E

28. Çözüm: (Mantıksal muhakeme ve sayısal mantık: kartlarla bir kuralın doğruluğunu sınama · MAB1 Matematiksel muhakeme (koşullu önermeyi çürütebilecek durumları belirleme) · zor) Kural yalnızca bir yüzünde ünlü harf, öbür yüzünde çift sayı bulunan bir kartla çürütülebilir. E ile U'nun arkasında çift sayı, 4 ile 2'nin arkasında ünlü harf olabileceğinden bu dört kart çevrilmelidir. M'nin arkası ne olursa olsun kural bozulmaz; 7'nin arkasında ünlü harf bulunması da kurala uygundur, bu yüzden 7'yi çevirmeyi içeren C ve D seçenekleri gereksiz kart içerir.

Cevap: B

29. Çözüm: (Sayısal akıl yürütme ve mantıksal desenler: iç içe karelerde alanın her adımda yarıya inmesi · MAB1 Matematiksel muhakeme (geometrik örüntüde değişim oranını belirleyip sürdürme) · orta) Orta noktalar birleştirilerek çizilen kare, bir önceki karenin içinde dört eş üçgen bıraktığından alanı bir öncekinin yarısıdır. Alanlar 256, 128, 64, 32, 16, 8, 4 cm^2 biçiminde ilerler; 6. karenin alanı 8 cm^2, 7. karenin alanı 4 cm^2'dir. Bu yüzden alanı ilk kez 5 cm^2'den küçük olan kare 7. karedir; kareleri 0'dan numaralayan 6'yı, bir adım fazla sayan 8'i bulur.

Cevap: C

30. Çözüm: (Şifreleme ve kural temelli problem çözme: ürün kodunda kontrol basamağı kuralı · MAB1 Matematiksel muhakeme (ağırlıklı toplam kuralını tersine işleterek eksik basamağı bulma) · orta) Silinen rakam x olsun: 6 · 3 + 1 + x · 3 + 8 + 4 · 3 = 39 + 3x olur ve kontrol basamağı 2 eklendiğinde 41 + 3x sayısı 10'un katı olmalıdır. Bunun için 3x'in birler basamağı 9 olmalıdır; 0 ile 9 arasında bunu yalnız x = 3 sağlar (41 + 9 = 50). Kontrol basamağını eklemeyi unutan 7'yi, ağırlıkları ters uygulayan 1'i, hiç ağırlık kullanmayan 9'u bulur.

Cevap: B

ÇÖZÜMLER

31. Çözüm: (Dandanakan Savaşı'nın sonuçları · SBAB4 değişim ve süreklilik; neden-sonuç · kolay) Savaşla Horasan Selçukluların eline geçmiş, Gazneliler güç kaybetmiştir; yani bölgedeki üstünlük el değiştirmiştir. Gazneliler yıkılmamış, yalnızca zayıflamıştır; Anadolu'ya yerleşme, halifenin korunması ve Hindistan topraklarıyla ilgili bir bilgi verilmemiştir.

Cevap: D

32. Çözüm: (Osmanlı toplumunda vakıf sistemi · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; çıkarım · kolay) Vakıf eserleri, kişilerin bağışladığı mülklerin geliriyle kurulup işletilmiştir; bu nedenle giderleri hazineden karşılanmamış, tersine devletin yükü hafiflemiştir. Vakfiyenin kadı tarafından onaylanması hukuki güvenceyi gösterir.

Cevap: A

33. Çözüm: (Küçük Kaynarca Antlaşması hükümlerinin yorumu · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; belge yorumlama · zor) Hükme göre Kırım Rusya'ya bağlanmamış, bağımsız olmuştur; Rusya'nın Kırım'ı topraklarına katması daha sonraki bir gelişmedir. Ortodoksların haklarını gözetme yetkisi iç işlerine karışma olanağını, Rus gemilerinin Karadeniz'e girmesi Osmanlı üstünlüğünün zedelendiğini, konsolosluk açma hakkı Rusya'nın Osmanlı ülkesinde temsil olanağı kazandığını gösterir.

Cevap: E

34. Çözüm: (Amasya Görüşmeleri'nden İstanbul'un işgaline uzanan süreç · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; öncül analizi · zor) İstanbul Hükûmetinin Temsil Heyetiyle görüşüp ortak karar alması onu tanıdığını gösterir. Meclisin basılması ve bazı mebusların tutuklanması, İstanbul'da serbestçe çalışılamayacağı görüşünü doğrulamıştır. İtilaf Devletleri Misak-ı Millî'ye işgalle karşılık vermiştir.

Cevap: C

35. Çözüm: (Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni müttefik olarak isteme nedenleri · SBAB17 tarihsel sorun analizi; neden belirleme · kolay) Almanya'nın hesapları Boğazlar ve Süveyş gibi stratejik noktalara, halifeliğin etkisine ve yeni cephelerle rakiplerinin kuvvetlerini bölmeye dayanmaktadır. Osmanlı ordusunun cephelerde sayıca üstün olacağına ilişkin bir hesaptan söz edilmemiştir.

Cevap: E

36. Çözüm: (Başkomutanlık Kanunu ve Meclis üstünlüğü · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; öncül analizi · zor) Kanunun, kararların gecikmeden alınabilmesi için çıkarılması birinci yargıyı doğrular. Yetkinin üç ayla sınırlanması ve Meclisin süre dolmadan yetkiyi geri alabilmesi, Meclisin yetkinin asıl sahibi olmayı sürdürdüğünü gösterir; bu nedenle Meclisin üstünlüğünden vazgeçildiği söylenemez.

Cevap: B

37. Çözüm: (Tekâlif-i Millîye Emirleri ve topyekûn savaş · SBAB3 tarihsel empati; çıkarım · orta) Emirler ordunun giyim, yiyecek ve ulaşım ihtiyacını halkın elindeki kaynaklardan karşılamayı amaçlar; dış borçlanmadan söz edilmemiştir. Başkomutana Meclis yetkilerinin verilmesi olağanüstü koşulların sonucudur.

Cevap: E

38. Çözüm: (Cumhuriyet Dönemi eğitim düzenlemelerinin kapsamı · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; çıkarım · orta) Kanunla bütün okullar Maarif Vekâletine bağlanmış, yani denetim altına alınmıştır; azınlık ve yabancı okullarının kapatıldığına dair bir bilgi yoktur. Medreselerin kapatılması ikiliği gidermiş, Millet Mektepleri yaygın eğitimi, üniversite reformu yükseköğretimi ilgilendirmiştir.

Cevap: D

39. Çözüm: (Sovyetler Birliği'nin dağılması ve sonuçları · SBAB17 tarihsel sorun analizi; çıkarım · orta) Reformlarla merkezî denetim gevşetilmiş

ve süreç Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla sonuçlanmıştır; merkezî yönetimin güçlendiği söylenemez. Bloklardan birinin dağılması iki kutuplu düzeni bitirmiş, bağımsız Türk cumhuriyetleri Türkiye için yeni bir ilişki alanı olmuştur.

Cevap: A

40. Çözüm: (Soğuk Savaş'ın başında Türkiye'nin Batı Bloku'na yönelmesi · SBAB17 tarihsel sorun analizi; öncül analizi · zor) Sovyet isteklerinin ardından Türkiye'nin Batı ile yakınlaşması güvenlik kaygısını; Truman Doktrini ve Marshall Planı ABD'nin Sovyet yayılmasını yardımlarla sınırlama çabasını gösterir. Kore'ye asker gönderen ve NATO'ya giren Türkiye tarafsız kalmamıştır.

Cevap: C

ÇÖZÜMLER

41. Çözüm: (Matematik konum: enlemin gündüz süresi ve gölge boyuna etkisi · SBAB7 mekânsal düşünme; KB2.10 çıkarım · zor) Yaz gündönümünde gündüzün daha uzun, öğle gölgesinin de daha uzun olduğu K merkezi daha kuzeydedir. Kış gündönümünde durum tersine döner ve gündüz güneydeki L merkezinde daha uzun olur. Ekinoksta gündüz süresi her enlemde eşit olduğundan aynı meridyen üzerindeki iki merkezde Güneş aynı anda doğar. İkisi de deniz kıyısında olan merkezlerden kuzeydekinin daha sıcak olduğu sonucuna ise ulaşılamaz; enlem etkisi bunun tersini düşündürür.

Cevap: C

42. Çözüm: (İklim: Iğdır Ovası örneğinde yer şekillerinin yöresel iklim farkı oluşturması · KB2.10 çıkarım; SBAB8 coğrafi sorgulama · kolay) Iğdır Ovası, çevresine göre çok alçakta ve dağlarla korunan bir çukurlukta bulunduğu için daha sıcaktır; bu sayede sıcaklık isteği yüksek ürünler yetişir. Ova çevresiyle aynı enlemde ve denizden uzaktadır; fark, yükselti ve yer şekillerinden kaynaklanır.

Cevap: B

43. Çözüm: (Nüfus yoğunluğu türleri: aritmetik, fizyolojik ve tarımsal yoğunluk hesabı · SBAB11 tablo yorumlama; KB2.4 çözümleme · zor) Aritmetik yoğunluk: X 50, Y 120, Z 40 kişi/ km^2. Fizyolojik yoğunluk: X 250, Y 200, Z 400 kişi/ km^2. Tarımsal yoğunluk: X 50, Y 100, Z 150 kişi/ km^2. Aritmetik yoğunluğu en az olan Z, tarım alanı çok dar olduğu için fizyolojik yoğunluğu en fazla olan ilçedir. Tarım alanının payı X'te %20, Y'de %60, Z'de %10'dur.

Cevap: D

44. Çözüm: (Nüfusun dağılışı: Taşeli Platosu'nda karstik arazinin nüfusu sınırlandırması · SBAB8 coğrafi sorgulama; KB2.7 karşılaştırma · orta) Parçaya göre yağış suları çatlaklardan hızla yer altına süzülmekte, kayaların üzerinde toprak yer yer tutunamamaktadır; bu durum yüzeyde suyun kıt, toprak örtüsünün ince ve kesintili olması demektir ve tarımı, dolayısıyla yerleşmeyi sınırlandırır. Parçadaki bilgiler yağış yetersizliğini, daha uzun bir yaz kuraklığını ve kıyıya uzaklığı neden olmaktan çıkarır; maden ve enerji kaynaklarıyla ilgili bilgi ise verilmemiştir.

Cevap: A

45. Çözüm: (Doğal afetler: çığın dağılışı · harita okuma · kolay) Çığ; eğimin fazla, kar yağışının bol ve karın yerde kalma süresinin uzun olduğu dağlık alanlarda görülür. I numaralı Hakkâri bu koşulların tümünü taşır; diğer illerde kar örtüsü kalıcı değildir ya da arazi düzdür.

Cevap: A

46. Çözüm: (Yer şekilleri: bakının yamaçlar arasındaki farklara etkisi · SBAB7 mekânsal düşünme; KB2.7 karşılaştırma · kolay) Yükselti ve eğim benzer olduğuna göre farkı yaratan bakıdır. Kuzey Yarım Küre'de güneye dönük yamaçlar Güneş ışınlarını daha büyük açıyla ve daha uzun süre aldığından daha sıcaktır; bu nedenle kar erken erir, tarımın ve yerleşmenin üst sınırı yükselir.

Cevap: B

47. Çözüm: (Kıyı tipleri: dağların uzanışının ulaşıma etkisi · harita okuma · orta) V numaralı Aydın'ın bulunduğu Ege kıyılarında dağlar kıyıya dik uzanır; aralarındaki oluklar iç kesimlere doğal yollar açar. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında dağlar kıyıya paralel olduğundan ulaşım geçitlerle sağlanır.

Cevap: E

48. Çözüm: (Toprak oluşumu: Kuzeydoğu Anadolu platolarında çernezyom · SBAB8 coğrafi sorgulama; KB2.4 çözümleme · orta) Yaz yağışlarıyla gelişen gür çayırların altında, soğuk nedeniyle ayrışmanın yavaşladığı koşullarda oluşan, humusça çok zengin ve koyu renkli toprak çernezyomdur (kara toprak); Türkiye'de

Erzurum–Kars platolarında görülür. Orman toprakları ağaç örtüsü altında, kestane renkli bozkır toprakları ise humusun az olduğu yarı kurak bozkırlarda oluşur.

Cevap: B

ÇÖZÜMLER

49. Çözüm: (Örtük program · Okul yaşantısındaki öğrenmeleri program türüyle ilişkilendirme · orta) Yazılı programda yer almadığı hâlde okulun düzeni, iklimi ve öğretmen davranışları yoluyla edinilen değer ve tutumlar örtük programın ürünüdür. İhmal edilen program ise öğretilmeyen, bilinçli ya da bilinçsiz dışarıda bırakılan içeriği anlatır.

Cevap: A

50. Çözüm: (İhmal edilen program · Program türlerini ayırt etme · orta) Resmî programda yer aldığı hâlde öğretmenin önemsiz görerek işlemediği ya da yüzeysel geçtiği konular ihmal edilen (geçersiz) programı oluşturur. Uygulanan program sınıfta gerçekten öğretilenleri, test edilen program sınavlarda yoklananları, örtük program ise yazılı olmayan, okul yaşantısıyla edinilen öğrenmeleri anlatır.

Cevap: E

51. Çözüm: (Analitik dereceli puanlama anahtarı · Betimlenen ölçme aracını türüyle eşleştirme · orta) Performansın ölçütlere ayrıldığı, her ölçütün düzeylerinin ayrı ayrı tanımlandığı ve her ölçüte ayrı puan verilen araç analitik dereceli puanlama anahtarıdır. Bütüncül anahtarda performansa tek bir genel puan verilir; derecelendirme ölçeğinde düzey tanımları yer almaz; kontrol listesi yalnız var–yok bilgisini kaydeder.

Cevap: D

52. Çözüm: (Yükseköğretimin yapısı ve Yükseköğretim Kurulu · Yükseköğretim kademesine ilişkin bilgileri değerlendirme · orta) Yükseköğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatına bağlı değildir; yükseköğretimin planlanması, düzenlenmesi ve eş güdümü Yükseköğretim Kurulunca yürütülür. Ön lisans, lisans ve lisansüstü ise yükseköğretimin düzeyleridir.

Cevap: D

53. Çözüm: (Öz yeterlik inancının kaynakları: doğrudan yaşantılar · Öz yeterlikteki değişimin kaynağını belirleme · orta) Zeynep'in inancı, başkasını gözlemesiyle ya da öğretmeninin onu sözle ikna etmesiyle değil, giderek zorlaşan görevleri bizzat başarmasıyla değişmiştir. Bireyin kendi başarı yaşantıları öz yeterliğin en güçlü kaynağıdır.

Cevap: E

54. Çözüm: (Guthrie: alışkanlıkları değiştirme yöntemleri · Öğretmen uygulamalarını alışkanlık değiştirme yöntemleriyle eşleştirme · zor) İstenmeyen tepkiyi doğuran uyarıcının tepkiyi ortaya çıkarmayacak kadar düşük düzeyde verilip giderek artırılması eşik; istenmeyen davranışın birey yorulup usanana dek yaptırılması bıktırma; istenmeyen tepkiyi doğuran uyarıcı ortamdayken onunla bağdaşmayan başka bir tepkinin yaptırılması zıt tepki yöntemidir.

Cevap: D

55. Çözüm: (Pekiştirme tarifeleri · Uygulamaları pekiştirme tarifesi türleriyle eşleştirme · zor) Belirli sayıda davranıştan sonra pekiştirme sabit oranlı; belirli ve bilinen bir süre sonunda pekiştirme sabit aralıklı; süresi önceden kestirilemeyen aralıklarla pekiştirme değişken aralıklı tarifedir. Üçüncü uygulamada değişen şey davranış sayısı değil zaman olduğu için tarife oranlı değildir.

Cevap: B

56. Çözüm: (Uzaktan eğitimde eş zamanlı ve eş zamansız öğrenme · Uygulamaları uzaktan eğitim türüne göre sınıflama · orta) Eş zamanlı öğrenmede öğretmen ve öğrenciler aynı anda çevrim içi olur ve anlık etkileşim kurar; canlı sanal sınıf böyledir. Ders kaydının istenen saatte izlenmesi ve günlere yayılan forum tartışması ise katılımcıların aynı anda çevrim içi olmasını gerektirmediğinden eş zamansız öğrenmedir.

Cevap: D

57. Çözüm: (ASSURE modeli: öğrenen katılımının sağlanması · Öğretim sürecinde atlanan tasarım basamağını belirleme · orta) Taylan Bey öğrenenleri çözümlemiş, hedefleri yazmış, materyalleri seçmiş, önceden inceleyip derste kullanmış ve sonunda değerlendirme yapmıştır. Ancak öğrenciler yalnız izleyip dinlemiş, materyalle etkin biçimde çalışacakları bir uygulama ve geri bildirim fırsatı bulamamıştır; atlanan basamak öğrenen katılımının sağlanmasıdır.

Cevap: D

58. Çözüm: (Osmanlı'da öğretmen yetiştirme: Darülmuallimin · Verilen özelliklerden eğitim kurumunu belirleme · kolay) 1848'de rüştiyelere erkek öğretmen yetiştirmek üzere açılan Darülmuallimin, Osmanlı'da meslekî anlamda ilk öğretmen okuludur. Darülmuallimat kız öğretmen okulu, Darülfünun yükseköğretim kurumu, Mekteb-i Mülkiye yönetici yetiştiren okul, Mekteb-i Sultani ise ortaöğretim düzeyinde bir okuldur.

Cevap: B

59. Çözüm: (Basamaklı öğretim programı · Uygulamayı öğretim yaklaşımıyla eşleştirme · orta) Görevlerin temel bilgiden uygulamaya ve eleştirel düşünmeye doğru üç katmanda düzenlendiği, öğrencinin her katmanda görev seçme özgürlüğünün bulunduğu ve ulaşılan katmanın notu belirlediği yaklaşım basamaklı öğretim programıdır. Tam öğrenmede ve Keller planında ise bütün öğrencilerin aynı hedeflere belirli bir ölçüt düzeyinde ulaşması beklenir.

Cevap: D

60. Çözüm: (Akvaryum (iç çember) tekniği · Sınıf düzenini tartışma tekniğiyle eşleştirme · kolay) İç çemberin tartıştığı, dış çemberin gözlemlediği ve boş sandalye yoluyla dışarıdan katılımın sağlandığı teknik akvaryum (iç çember) tekniğidir.

Cevap: D

61. Çözüm: (Proje tabanlı öğrenme · Benzer yaklaşımlar arasındaki ayırt edici özelliği belirleme · orta) Uygulama proje tabanlı öğrenmedir. Grup çalışması, öğretmenin rehberliği, gerçek yaşam sorusu ve araştırma her iki yaklaşımda da bulunur; proje tabanlı öğrenmeyi ayıran, uzun soluklu sürecin somut ve özgün bir ürünle sonuçlanıp bu ürünün sunulmasıdır.

Cevap: C

62. Çözüm: (TYMM'de süreç odaklı ölçme ve değerlendirme · Uygulamaları modelin ölçme anlayışına göre değerlendirme · orta) Modelde ölçme ve değerlendirme süreç odaklıdır; yalnız sonuç değil öğrenme süreci de izlenir ve performans görevi, öz değerlendirme, akran değerlendirme, dereceli puanlama anahtarı gibi araçlar kullanılır. Notu tek bir sonuç sınavına dayandırmak bu anlayışa aykırıdır.

Cevap: E

63. Çözüm: (TYMM'de kavramsal becerilerin düzeyleri · Görevin gerektirdiği beceri düzeyini belirleme · orta) Seçenekleri ölçütlere göre tartıp birini seçmek ve gerekçelendirmek karar verme becerisidir. Modelde karar verme, problem çözme ve eleştirel düşünme, kavramsal becerilerin en karmaşık düzeyi olan üst düzey düşünme becerileri içinde yer alır. Alan becerileri ve eğilimler ise kavramsal becerilerden ayrı bileşenlerdir.

Cevap: B

64. Çözüm: (Sınıfta zaman yönetimi: akademik öğrenme süresi · Verilen sürelerden akademik öğrenme süresini hesaplama · zor) Akademik öğrenme süresi, öğrencinin görevle meşgul olduğu ve bunu yüksek başarıyla yaptığı süredir. Öğretime ayrılan süre 40 − 6 − 4 = 30 dakika, görevle meşgul olunan süre 30 − 6 = 24 dakika, başarıyla meşgul olunan süre 24 − 9 = 15 dakikadır.

Cevap: A

65. Çözüm: (Kültürel gecikme · Toplumsal değişme durumunu kavramla açıklama · orta) Kültürün maddi ögeleri (araç, gereç, teknoloji) hızla değişirken manevi ögelerinin (inanç, alışkanlık, değer) bu değişime aynı hızla ayak uyduramaması kültürel gecikmedir. Okullarda teknoloji yenilendiği hâlde öğretim anlayışının aynı kalması bu duruma örnektir.

Cevap: E

66. Çözüm: (Kohlberg: gelenek öncesi ve geleneksel düzey evreleri · Gerekçeleri ahlak gelişim evrelerine göre sıralama · zor) Aslı'nın gerekçesi cezadan kaçınmaya (ceza ve itaat), Ceren'inki kişisel çıkar ve karşılıklılığa (araçsal ilişkiler), Baran'ınki başkalarının onayına (kişiler arası uyum), Deniz'inki ise kuralların ve düzenin korunmasına (kanun ve düzen) dayanır. Sıralama bu nedenle Aslı, Ceren, Baran, Deniz biçimindedir.

Cevap: D

67. Çözüm: (Erikson: başarıya karşı aşağılık duygusu · Örnek olaydaki psikososyal çatışmayı belirleme · kolay) İlkokul çağındaki çocuk ürün ortaya koyarak ve akranlarıyla karşılaştırılarak yeterlik duygusu geliştirir. Başarabileceği görevler verilmesi ve ürünlerinin takdir edilmesi, başarıya karşı aşağılık duygusu çatışmasının olumlu çözülmesini destekler.

Cevap: B

68. Çözüm: (Vygotsky: yapı iskelesi (destekleyici yardım) · Öğretmen davranışını sosyokültürel kuram kavramıyla açıklama · orta) Öğrencinin ihtiyaç duyduğu kadar destek verip yeterlik arttıkça desteği geri çekmek yapı iskelesi kurmaktır. Yakınsal gelişim alanı, Arda'nın tek başına yapabildikleri ile yardımla yapabildikleri arasındaki farkı anlatır; sorulan ise yardımın veriliş biçimidir.

Cevap: D

69. Çözüm: (Piaget: soyut işlemler döneminde birleştirici düşünme · Öğrencinin problem çözme yolundan düşünme özelliğini çıkarma · orta) Bir problemdeki ögelerin olası bütün birleşimlerini düzenli biçimde belirleyip hiçbirini atlamadan sınamak birleştirici (kombinasyonel) düşünmedir ve soyut işlemler döneminde görülür. Orantısal düşünme iki oran arasındaki ilişkiyi kavramayı, göreli düşünme bir durumu farklı başvuru noktalarına göre değerlendirmeyi anlatır.

Cevap: A

70. Çözüm: (Gelişim ilkeleri: baştan ayağa gelişim, bireysel farklılık, nöbetleşme · Gözlemleri gelişim ilkeleriyle eşleştirme · zor) Denetimin baştan gövdeye ve bacaklara doğru ilerlemesi baştan ayağa gelişimi; aynı yaştaki bebeklerin farklı düzeyde olması bireysel farklılıkları; bir alandaki gelişim hızlanırken diğerinin yavaşlaması nöbetleşme ilkesini gösterir.

Cevap: B

71. Çözüm: (İlerlemecilik eğitim felsefesi · Örnek olaydan eğitim felsefesini çıkarma · orta) Öğrenci ilgisinden doğan gerçek bir sorunun deneyerek çözülmesi, bilginin yaşantı ürünü sayılması ve okulun yaşamın kendisi olarak görülmesi ilerlemeciliğin temel özellikleridir. Yeniden kurmacılıkta vurgu toplumu değiştirmeye, varoluşçulukta bireyin kendi seçimine kayar.

Cevap: D

72. Çözüm: (İdealizm ve eğitim · Öğretmen görüşlerinden felsefi akımı çıkarma · orta) Gerçekliğin düşünsel olduğu, bilginin duyularla değil akılla ve zihindeki düşüncelerin açığa çıkarılmasıyla elde edildiği, değerlerin değişmez sayıldığı ve öğretmenin örnek kişilik olarak görüldüğü akım idealizmdir. Realizm gerçekliği zihinden bağımsız nesnel dünyada, pragmatizm ise bilginin doğruluğunu yaşantıdaki işe yararlığında arar.

Cevap: E

ÇÖZÜMLER

73. Çözüm: (222: mecburi öğrenim çağındaki çocukların çizelgesinin hazırlanması · Hükmü örnek olaya uygulama (KB2.10 çıkarım) · kolay · 222 s. Kanun m. 48) Kanun'a göre her yıl derslere başlamadan önce muhtarlar, okul müdürüyle iş birliği yaparak köy ve mahallelerindeki mecburi öğrenim çağında bulunan çocukların künyelerini gösteren çizelgeyi hazırlar; birer nüshasını okul idaresine ve ilçe eğitim müdürlüğüne verir.

Cevap: A

74. Çözüm: (Anayasa: kanun önünde eşitlik ve eşitliğe aykırı sayılmayan tedbirler · Öncül analizi (KB2.14 yorumlama) · orta · T.C. Anayasası m. 10) Anayasa'ya göre yaşlılar ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz; kadın–erkek eşitliğini yaşama geçirmek için alınan tedbirler de eşitliğe aykırı yorumlanamaz. Buna karşılık hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz; bu nedenle III. uygulama eşitliğe aykırıdır.

Cevap: C

75. Çözüm: (1739: yükseköğretime aday olma hakkı ve giriş şartlarının tespiti · Hükmü örnek olaya uygulama (KB2.14 yorumlama) · zor · 1739 s. Kanun m. 31) Kanun'a göre lise veya dengi okulları bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır. Hangi yükseköğretim kurumlarına hangi programları bitirenlerin nasıl gireceği ve giriş şartları, Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapılarak Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir.

Cevap: B

76. Çözüm: (1739: demokrasi eğitimi ilkesi ve siyasi-ideolojik telkin yasağı · İki durumu ilkeye göre karşılaştırma (KB2.7 karşılaştırma) · orta · 1739 s. Kanun m. 11) İlkeye göre demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun öğrencilere kazandırılmasına çalışılır; ancak eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez. Bu yasak aynı ilkenin içinde düzenlenmiştir.

Cevap: B

77. Çözüm: (1739: çok programlı liseler · Koşullara uygun kurumu belirleme (KB3.1 karar verme) · kolay · 1739 s. Kanun m. 29) Kanun'a göre nüfusu az ve dağınık olan ve Bakanlıkça gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilir.

Cevap: A

78. Çözüm: (7528: temel ilkelerden liyakat ve kariyer esaslarına uyulması · İlke–örnek olay ilişkilendirme (KB2.4 çözümleme) · kolay · 7528 s. Kanun m. 4) Kanun'da öğretmen ve yöneticilerin atama, görevlendirme ve meslek içinde ilerlemelerinde liyakat ve kariyer esaslarına uyulması temel ilkeler arasında sayılmıştır. Görevlendirmenin yeterlik ve başarıya göre yapılması bu ilkenin gereğidir. Kaynakların etkin, etkili ve verimli kullanılması ise temel ilke değil, yöneticilerin ödevleri arasındadır.

Cevap: C

79. Çözüm: (7528: yöneticilerin görevlendirme süresi ve aynı kurumdaki üst sınır · Hükmü örnek olaya uygulama (KB2.10 çıkarım) · zor · 7528 s. Kanun m. 21) Yöneticiler dört ders yılı için görevlendirilir ve aynı eğitim kurumunda aynı unvanla en fazla sekiz ders yılı görev yapabilir. Kanun, yöneticilerin başka bir eğitim kurumuna yeniden görevlendirilmesine imkân tanır; ayrıca bu görevlendirmeler kazanılmış hak doğurmaz.

Cevap: D

80. Çözüm: (7528: yöneticilerin ödev ve sorumlulukları ile öğretmenlerinkinin ayrımı · İki görev alanını ayırt etme (KB2.7 karşılaştırma) · zor · 7528 s. Kanun m. 6) Kaynakların etkin, etkili ve verimli kullanılmasını sağlamak, iş bölümü yapmak, güvenli ve huzurlu ortam için tedbir almak ve öğrencilerin gelişimine yönelik çalışmalara liderlik etmek yöneticilerin ödevleridir. Öğrencilerin gelişim özelliklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına uygun eğitim araç ve gereçlerini seçmek ise Kanun'da öğretmenlerin ödevleri arasında sayılmıştır.

Cevap: E